

IV

(Teave)

TEAVE EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDELT JA ORGANITELT

NÕUKOGU

Nõukogu ja nõukogus 15. november 2007 kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järel-
dused õpetajahariduse kvaliteedi parandamise kohta ⁽¹⁾

(2007/C 300/07)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU JA NÕUKOGUS KOKKU TULNUD LIIK-
MESRIIKIDE VALITSUSTE ESINDAJAD,

täiendõppe kaudu ning teistes valdkondades professio-
naalset kogemust omavate inimeste hariduse ja koolituse
juurde meelitamise tähtsust ⁽⁴⁾;

VÕTTES ARVESSE:

1. Lissabonis 23.–24. märts 2000 kokku tulnud Euroopa Ülemkogu järeldusi, milles rõhutati inimestesse investeerimise tähtsust seoses Euroopa positsiooniga teadmistepõhises majanduses ning milles kutsuti liikmesriike üles „astuma samme õpetajate vahetust takistavate asjaolude kõrvaldamiseks ja kõrgetasemeliste õpetajate ligimeelitamiseks” ⁽²⁾;
2. nõukogu (haridus) 2001. aasta veebruari aruannet Euroopa Ülemkogule haridus- ja koolitussüsteemide konkreetsete tulevikueesmärkide kohta, milles rõhutati õpetajate muutuvat rolli, mis väljendub selles, et õpetajad, jätkates teadmiste jagamist, „on samal ajal juhendajad, kes suunavad õppijaid nende individuaalsel teel teadmiste poole” ⁽³⁾;
3. tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010” eesmärki 1.1 — *Õpetajate ja koolitajate hariduse ja koolituse parandamine*, milles rõhutatakse kõrgelt kvalifitseeritud ja motiveeritud inimeste õpetajaamet juurde meelitamise ja nende selle juures hoidmise tähtsust, ühiskonna muutuvate vajadustega kohanemiseks õpetajatele vajalike oskuste väljaselgitamise tähtsust, tingimuste tagamise tähtsust õpetajate toetamiseks alus- ja
4. nõukogu 27. juuni 2002. aasta resolutsiooni elukestva õppe kohta, milles kutsuti liikmesriike üles parandama elukestvas õppes osalevate õpetajate haridust ja koolitust, et nad omandaksid teadmistepõhises ühiskonnas vajalikud oskused; ⁽⁵⁾
5. nõukogu ja komisjoni 26. veebruar 2004. aasta ühist vahearuannet Lissaboni haridus- ja koolitusvaldkonna eesmärkide ⁽⁶⁾ (milles peetakse esmatähtsaks teadmistepõhises ühiskonnas õpetajatele nende muutuva rolli täitmiseks vajalikku pädevust ja kvalifikatsiooni käsitlevate Euroopa ühiste põhimõtete väljatöötamist) suunas tehtud edusammude kohta; ⁽⁷⁾
6. nõukogu ja komisjoni 23. veebruar 2006. aasta ühist vahearuannet tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010” elluviimise kohta, milles rõhutatakse, et: „haridus- ja koolitussüsteemide tõhususe parandamiseks on äärmiselt oluline õpetajate ja koolitajate koolitamine ning haridus- ja koolitusasutuste juhtimise tugevdamine” ⁽⁸⁾;

⁽¹⁾ Käesolevad järeldused käsitlevad üldhariduse ja kutsealushariduse õpetajaid; järelduste kontekstis käsitletakse õpetajana isikut, kellel on õpetaja (või sellega võrdne) staatus vastavalt liikmesriigi seadusandlusele ja tavadele. Nende hulka ei kuulu väljaspool formaalseid haridus- ja koolitussüsteeme värvatud isikud nende täidetavate ülesannete erineva iseloomu ja konteksti tõttu.

⁽²⁾ Dok SN 100/1/00 REV 1.

⁽³⁾ Dok 5980/01.

⁽⁴⁾ EÜT C 142, 14.6.2002, lk 1.

⁽⁵⁾ EÜT C 163, 9.7.2002, lk 1.

⁽⁶⁾ Dok 6905/04.

⁽⁷⁾ Dokumendi 12414/07 ADD 1 I ja II lisa.

⁽⁸⁾ ELT C 79, 1.4.2006, lk 1.

7. nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 14. november 2006. aasta järeltõhususe ning võrdsete võimaluste kohta hariduses ja koolituses, mille kohaselt „õpetajate, koolitajate, muu pedagoogilise personali ning nõustamis- ja hooletandeteenistuste motiveeritus, oskused ja pädevus ning koolijuhtimise kvaliteet on kõrge kvaliteediga õpitulemuste saavutamisel tähtsad kaasaaitavad tegurid” ning „pedagoogilise personali püüdlusi peaks toetama pidev tööalane areng”;
8. nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate 14. november 2006. aasta järeltõhususe tulevaste prioriteetide kohta tõhustatud Euroopa koostöös kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas, milles rõhutati vajadust kõrge kvalifikatsiooniga õpetajate järele, kes tegelevad pidevalt enda tööalase arendamisega; ⁽⁹⁾
9. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. november 2006. aasta otsust nr 1720/2006/EÜ, millega luuakse tegevusprogramm elukestva õppe alal, mis hõlmab Comeniuse programmi raames erieesmärki parandada õpetajahariduse kvaliteeti ja Euroopa mõõdet ⁽¹⁰⁾;
10. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsember 2006. aasta soovitus 2006/961/EÜ võtmepädevuste kohta elukestvas õppes, ⁽¹¹⁾ milles määratletakse minimaalsed teadmised, oskused ja suhtumised, mille kõik õpilased peaksid olema alushariduse ja -koolituse lõpuks omandanud, et osaleda teadmispõhises ühiskonnas, ning mis nende läbipõimimist arvestades nõuavad õpetajatelt ulatuslikumat koostööd ja meeskonnatööd ning õppeainete tavapäraseid piire ületavat lähenemist õpetamisele,

TERVITAVAD komisjoni 23. august 2007. aasta teatist nõukogule ja Euroopa Parlamendile õpetajahariduse kvaliteedi parandamise kohta, ⁽¹²⁾ milles peetakse õpetamise ja õpetajahariduse kvaliteeti haridustaseme tõstmise ja Lissaboni eesmärkide saavutamise võlmeteguriteks ning esitatakse sellega seoses ettepanekud nende kvaliteedi hoidmiseks ja tõstmiseks,

KINNITAVAD VEELKORD, et ehkki iga liikmesriik vastutab haridus- ja koolitussüsteemide korralduse ja sisu ning tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010” eesmärgi 1.1 täitmise eest ning mitmes liikmesriigis on koolid suures osas iseseisvad, täidab Euroopa koostöö kasulikkus rolli liikmesriikide aitamises ühiste väljakutsetega tegelemisel eelkõige avatud kooskõlastusmeetodi kaudu, mis hõlmab ühiste põhimõtete ja eesmärkide

väljatöötamist ning ühisalgatusi nagu vastastikune õppimine, kogemuste ja heade tavade vahetus ning vastastikune järelevalve,

ON SEISUKOHAL, et:

1. Kõrgekvaliteediline õpetamine on eelduseks kõrgekvaliteedilisele haridusele ja koolitusele, mis omakorda on olulisteks määravateks teguriteks Euroopa pikaajalisele konkurentsivõimele ning võimele luua rohkem töökohti ja majanduskasvu kooskõlas Lissaboni eesmärkidega ning koostöös teiste oluliste poliitikavaldkondadega nagu majandus- ja sotsiaalpoliitika ning teadustegevus.
2. Sama oluline on see, et õpetamine on märkimisväärse sotsiaalse tähtsusega teenus: õpetajad täidavad tähtsat rolli, võimaldades inimestel ära tunda ja välja arendada nende andeid ja täita isikliku arengu ja heaolu potentsiaali ning samuti aidates neil omandada teadmiste, oskuste ja võtmepädevuse keerukat kompleksi, mida nad vajavad kodanikena kogu nende isikliku, sotsiaalse ja tööalase elu jooksul.
3. Õpetajate võime tulla toime klasside järjest kasvava sotsiaalse ja kultuurilise mitmekesisusega on kriitilise tähtsusega õiglasemate haridussüsteemide väljatöötamisel ja kõigile võrdsete võimaluste tagamise edendamisel.
4. Õpetajate haridus ja koolitus on Euroopa haridus- ja koolitussüsteemide ajakohastamise võtmelement ning tõhusate õpetajahariduse süsteemide olemasolu lihtsustab haridustaseme üldist tõusu tulevikus ja tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010” ühiste eesmärkide saavutamist.
5. Eespool toodust lähtuvalt peaksid liikmesriigid pidama esmatähtsaks õpetajahariduse kvaliteedi säilitamist ja tõstmist terve tööea pikkuses perspektiivis.

MÄRGIVAD, et:

1. Mitmed sotsiaalsed, kultuurilised, majanduslikud ja tehnilised muudatused ühiskonnas esitavad õpetajaametile uusi nõudmisi ning kiirendavad vajadust töötada välja enam oskustele suunatud lähenemisi õpetamisele, asetades samas ka suurema rõhu õpitulemustele.

Terveks eluks põhioskuste omandamisel oodatakse õpilastelt järjest enam õppimisel suurema iseseisvuse väljaarendamist ja vastutuse võtmist oma õpingute eest.

⁽⁹⁾ ELT C 298, 8.12.2006, lk 8.

⁽¹⁰⁾ ELT L 327, 24.11.2006, lk 45.

⁽¹¹⁾ ELT L 394, 30.12.2006, lk 5.

⁽¹²⁾ Dok 12414/07 + ADD 1 + ADD 2.

Lisaks sellele võivad mis tahes klassis õppijad olla üha erinevama taustaga ja väga erinevate võimetega.

Võimaldamaks õpetajatel kohendada õpetamismeetodeid õppijate arenevate vajaduste rahuldamiseks, peavad nad korrapäraselt täiendama olemasolevaid ja/või omandama uusi oskusi.

2. Õpetajate ees seisvad uued nõudmised ei eelda mitte ainult uute õpikeskkondade ja uute lähenemisviiside väljatöötamist õpetamisele, vaid ka kõrget kutsemeisterlikkust.

Kooli muutudes iseseisvamaks ja avatumaks õpikeskkonnaks võtavad õpetajad järjest suurema vastutuse õppeprotsessi sisu, korralduse ja kontrolli ning ka nende endi isikliku terve tööea pikkuse ametialase arengu eest.

3. See omakorda esitab õpetajaharidust andvatele asutustele, õpetajate koolitajatele ja koolidele uusi väljakutseid seoses nii õpetajaks õppijate kui juba tegutsevate õpetajate koolituskavade väljatöötamise või rakendamisega. Võimaldamaks õpetajahariduse süsteemidel nendele väljakutsetele vastata, on vaja õpetajahariduse erinevate osade — alates alusharidusest, jätkates täiendava toetusega karjääri alguses („sisseelamine”⁽¹³⁾) ning lõpetades ametialase arenguga — paremat kooskõlastamist.

Lisaks sellele on vaja tõsta õpetajate motivatsiooni oma oskuste jätkuvaks täiendamiseks kogu tööea jooksul, samas kui jõupingutusi tuleb teha ka selleks, et tagada täiendhariduse nii kvalitatiivne kui kvantitatiivne vastavus õpetamisega seotud vajadustele.

4. Mitmes liikmesriigis on vajadus mitte ainult meelitada uusi inimesi, sealhulgas teiste ametialade kogemustega ja sobiva kvalifikatsiooniga inimesi õpetajaameti juurde, vaid veenda ka kogenud õpetajaid ametisse jääma, selle asemel, et vara pensionile jääda või ametit vahetada.

Õpetajahariduse kvaliteedi parandamine võib olla üheks abivahendiks õpetajaameti atraktiivseks karjäärivalikuks muutmisel.

⁽¹³⁾ „Sisseelamise” all mõeldakse mõnes liikmesriigis toimivat protsessi, mille käigus hiljuti õpetajakvalifikatsiooni saanud õpetajatele pakutakse nende esimeste tööaastate jooksul täiendavat toetust (nt juhendamise, koolituse, nõustamise kaudu), mida nad koolis ja ametis uude rolli asumisel vajavad; „sisseelamine” on seega ühenduslülilik õpetajate alushariduse ja tegeliku tööelu vahel.

NÕUSTUVAD oma vastutusalala raames

1. püüdma tagada, et õpetajad:

- omavad kõrgema haridusasutuse kvalifikatsiooni⁽¹⁴⁾, milles on tasakaalus teaduspõhised õpingud ja õpetamispraktika;

- omavad nende õpetatavates ainetes erialaseid teadmisi ning samuti vajalikke pedagoogilisi oskusi;

- omavad oma ametiaja alguses ligipääsu tõhusatele karjääri alguse toetusprogrammidele;

- omavad terve tööea jooksul juurdepääsu asjakohasele juhendamisele;

- saavad terve tööea jooksul innustust ja toetust oma koolitusvajaduse ülevaatamiseks ning uute teadmiste, oskuste ja pädevuste saamiseks formaalse, informaalse ja mitteformaalse õppimise, sealhulgas vahetuse ja töölerakendamise kaudu välismaal;

2. püüdma tagada, et juhtimisülesannetega õpetajatel on lisaks õpetamisoskustele ja -kogemustele juurdepääs kõrgekvaliteedilisele kooli haldamise ja juhtimise alasele koolitusele;

3. võtma eesmärgiks tagada, et õpetajate alushariduse, karjääri alguse toetuse ja edasise ametialase arengu pakumise on kooskõlastatud, sidus, piisavalt rahastatud ja selle kvaliteet on tagatud;

4. kaaluma õpetajana töötamiseks vajaliku kvalifikatsiooni ja praktilise kogemuse taseme tõstmisele suunatud meetmete vastuvõtmist;

5. toetama tihedamaid sidemeid ja partnerlust koolide — mis peaksid arenema nn õpikogukondadeks — ning õpetajahariduse asutuste vahel, tagades samal ajal, et nimetatud asutused pakuvad ühtseid, kõrgekvaliteedilisi ning asjakohaseid õpetajahariduse õppekavasid, mis peavad sammu koolide, õpetajate ja laiema ühiskonna kasvavate vajadustega;

⁽¹⁴⁾ Või need õpetajad, kes töötavad kutsealushariduses, omavad oma ametialal kõrget kvalifikatsiooni ja sobivat pedagoogilist ettevalmistust.

6. edendama õpetajate alushariduse ja karjääri alguse toetuse kestel ning jätkuva ametialase arengu kaudu selliste oskuste omandamist, mis võimaldavad õpetajatel:

- õpetada läbipõimunud oskusi, mida näiteks on nimetatud võtmepädevusi käsitlevas soovituses ⁽¹⁵⁾;
- luua koolis turvaline ja atraktiivne keskkond, mis põhineb vastastikusel austusel ja koostööl;
- õpetada tõhusalt erineva sotsiaalse ja kultuurilise taustaga ning väga erinevate võimete ja vajadustega, sealhulgas hariduslike erivajadustega õpilastest koosnevates heterogeensetes klassides;
- teha tihedat koostööd kolleegide, lapsevanemate ja laiema kogukonnaga;
- osaleda selle kooli või koolituskeskusearendamisel, kus nad töötavad;
- omandada uusi teadmisi ning olla uuendusmeelne, tegeledes eneseanalüüsiga ning osaledes teadustegevuses;
- kasutada oma erinevate ülesannete täitmisel ja nende endi pidevas ametialases arendamises info- ja sidetehnoloogiat;
- saada terve tööea pikkuse tööalase arengu käigus iseseisvateks õppijateks;

7. pakkuma õpetajaharidust andvatele asutustele ja õpetajate koolitajatele asjakohast toetust, et võimaldada neil välja

töötada uuenduslikke lahendusi õpetajahariduse uutele nõudmistele;

8. toetama õpetajate, õpetajaks õppijate ja õpetajate koolitajate vahetusprogramme, mis on mõeldud oluliselt mõjutama nende ametialast arengut ning toetama paremat arusaamist kultuurierinevustest ja teadlikkust õpetamise Euroopa mõõtmest;

9. võtma mistahes asjakohaseid meetmeid, et muuta õpetajamet atraktiivsemaks karjäärivalikuks,

KUTSUVAAD LIIKMESRIIKE ÜLES KOMISJONI TOEL:

1. töötama koos, et tõhustada Euroopa koostööd avatud kooskõlastusmeetodi raames — konsulteerides asjaomaste huvirühmadega ning tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010” ja selle jätkuprogrammi läbiva poliitilise eesmärgina — et edendada käesolevates järeldustes esitatud õpetajahariduse poliitiliste prioriteetide elluviimist;

2. kasutama kõiki kättesaadavaid vahendeid, näiteks avatud kooskõlastusmeetodi elemente, elukestva õppe programmi, teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse seitsmendat raamprogrammi ja Euroopa Sotsiaalfondi, et edendada integreeritud lähenemisviisi abil tõenditel põhinevaid teadmisi, mis on seotud õpetajahariduse poliitikaga, vastastikuse õppimise edasise algatuse, uuenduslikke õpetajahariduse projekte ning õpetajate, õpetajate koolitajate ja õpetajaks õppijate vahetusi.

⁽¹⁵⁾ Vaata märkus 11.